

قَوَاعِدُ النَّحْوِ

NAHİV KAİDELERİ
- ALIŞTIRMALI -

Dr. Mansur TEYFUR

قَوَاعِدُ النَّحْوِ

NAHİV KAİDELERİ - ALIŞTIRMALI -

Dr. Mansur TEYFUR

Emin Yayınları: 439

NAHİV KAİDELERİ - ALIŞTIRMALI -

Dr. Mansur TEYFUR

Bursa Eylül 2022

© Bütün yayın hakları Emin Yayınları'na aittir.

Yayına Hazırlayan:
Emin ÖZDAMAR

Baskı Cilt:

EMİN YAYINLARI

Fethiye Mah., Kırlangıç Sok. No:11/B 16140 Nilüfer / BURSA

Tel: (0224) 242 28 98/97 Fax: (0224) 241 25 69

www.eminyayinlari.com.tr

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Cataloging-in-Publication Data (CIP)

NAHİV KAİDELERİ - ALIŞTIRMALI -

Dr. Mansur TEYFUR

1. Arap Dili 2. Arapça 3. Dil Gramer

ISBN: 978-625-8077-39-1

Sertifika No: 41427

ÖNSÖZ

Arapça, hem dünya dillerinden biri olması, hem de İslammedeniyetinin temelini bu dil üzerine kurulması hasebiyle büyük önem arz etmektedir. Arapça öğretiminde ilk olarak sarf – nahiv bilgisi ön plana çıkmaktadır. Arapça öğretimini yaptığım süre zarfında, özellikle nahiv alanında okutulan kitapları inceleme fırsatı buldum. Bu alanda, eksikliğini fark ettiğim hem muhtasar hem de nahiv konularının kavranmasına yardımcı olacak seviyede alıştırmalar ihtiva eden bir nahiv kitabı yazmaya karar verdim.

Bu kitapta, konular Türkçe anlatılmış, alıştırmalar ise Arapça olarak verilmiştir. Nahiv kavramları kendine özgü istilahlarla verilmiştir. Kitapta nahiv konularının genelini kapsayacak şekilde yetmiş iki kaide yer almaktadır. Kitapta, öğrenilmesi gerekli konu ve detaylara öncelik tanınmıştır. Konularla ilgili bazı önemli bilgiler, not başlıkları altında verilmiştir. Konu, anlatımları kısa ve net bir şekilde verildikten sonra örnek cümlelerle pekiştirilmiş ardından da i'râb şeması, tablo halinde gösterilmiştir. Kaidelerin zihinde iyice yer etmesini sağlamak amacıyla her konuda bir kaçtane alıştırma bulunmaktadır. "*İsimlerde İ'râb Alâmetleri*" başlığından itibaren "*Kâde ve Benzerleri*" başlığına kadar her konunun sonuna i'râb alıştırması konulmuştur. Kitapta alıştırmaların basit ve günlük kullanıma uygun ve yaygın cümlelerden oluşturulmasına dikkat edilmiştir. Konuyu zorlaştıracak veya karmaşık hale getirecek cümlelerden kaçınılmıştır. Kitabın tek cilt ve muhtasar olması Arapça öğrenen kişileri daha da teşvik edecektir.

Bu kitabın hedefi, daha çok İlahiyat/İslami İlimler Fakülteleri olmak üzere, Açıköğretim, İmam Hatip ve genel Arapça öğrenmek isteyenlere, muhtasar ve kolay anlaşılabilir şekilde Arapça öğrenimine yardımcı olmaktır. Kitabın yazımında, başta Prof. Dr. Hüseyin GÜNDAY ve Prof. Dr. Şener ŞAHİN hocalarımızın kaleme aldığı günümüzdeki kapsamlı nahiv kitabı sayılan "*Nahiv Bilgisi*" kitabı olmak üzere kaynakçada belirtilmiş olan diğer Arapça öğretim materyallerinden de yararlanılmıştır.

Kitabın yazımında katkısı olan ve beni buna teşvik eden Bitlis Eren Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Arapça Hazırlık öğretim elemanları; Doç. Dr. İsmail EKİNCİ, Dr. Öğr. Üyesi Nihat TARI, Dr. Öğr. Üyesi Abdullah BİLİN, Öğr. Gör. Naci ÖZSOY, Öğr. Gör. Celal ÖRAL, Öğr. Gör. Yaser ASSIL ve katkısı olan diğer hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca maddi ve manevi desteğini her zaman yanımda hissettiğim kıymetli eşim ve çocuklarıma minnettarım.

Kütahya 2022

Dr. Mansur TEYFUR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	1
1. ZAMİRLER TABLOSU	1
2. KELİME ÇEŞİTLERİ VE ÖZELLİKLERİ.....	2
3. CÜMLE ÇEŞİTLERİ.....	5
4. MÜZEKKER VE MÜENNES İSİMLER.....	8
5. MÜFRED, MÜSENNÂ VE CEMİ İSİMLER.....	11
6. İSİM CÜMLESİ (MÜBTEDA + HABER).....	16
7. FİİL CÜMLESİ (FİİL + FÂİL)	19
8. MEFÛLÜN BİH.....	23
9. HARF-İ CERLER.....	28
10. İSİMLERDE İ‘RÂB ALAMETLERİ.....	31
11. İZÂFET TERKİBİ (İSİM TAMLAMASI)	37
12. MUZÂF DURUMUNDAKİ TESNİYE VE CEMİ MÜZEKKER SÂLİM’İN İ‘RÂBİ	41
13. SIFAT TAMLAMASI	43
14. MUZÂRÎ FİİLİ NASB EDEN EDATLAR	47
15. MUZÂRÎ FİİLİ CEZM EDEN EDATLAR	50
16. EFÂL-İ HAMSE (BEŞ FİİL)	53
17. FİİLLERDE İ‘RÂB ALAMETLERİ.....	56
18. MERFÛ MUNFASIL ZAMİRLER	61
19. MECRÛR MUTTASIL ZAMİRLER.....	64
20. MERFÛ MUTTASIL ZAMİRLER.....	67
21. MANSÛB MUTTASIL ZAMİRLER	70
22. MANSÛB MUNFASIL ZAMİRLER.....	74
23. MARİFE VE NEKRA	76
24. SIFAT ÇEŞİTLERİ.....	78
25. SORU EDATLARI (I).....	82
26. SORU EDATLARI (II).....	87
27. İSM-İ İŞÂRET.....	92
28. İSM-İ MEVSÛL.....	96
29. HABER ÇEŞİTLERİ.....	100

30. HABERİN MÜBTEDADAN ÖNCE GELMESİ.....	104
31. KÂNE VE BENZERLERİ.....	108
32. İNNE VE BENZERLERİ.....	113
33. ESMÂ-İ HAMSE (BEŞ İSİM).....	118
34. TEMYÎZ.....	122
35. SAYILAR (I).....	126
36. SAYILAR (II).....	132
37. SIRA SAYILARI.....	140
38. ATIF HARFLERİ.....	149
39. OLUMSUZLUK EDATLARI (NEFİY).....	152
40. LÂZİM VE MÜTEADDÎ FİİLLER.....	156
41. NÂİB-İ FÂİL.....	160
42. İKİ MEFÛL ALAN FİİLLER.....	163
43. MEFÛLÜN FÎH (ZAMAN VE MEKAN ZARFLARI).....	168
44. MEFÛLÜ MUTLAK.....	172
45. MEFÛLÜ LİECLİH / LEH.....	175
46. MEFÛLÜ MAAH.....	178
47. HÂL.....	181
48. HÂL ÇEŞİTLERİ.....	184
49. İSTİSNÂ (I).....	188
50. İSTİSNÂ (II).....	192
51. KÂDE VE BENZERLERİ.....	195
52. ŞART EDATLARI.....	198
53. CEVAP CÜMLESİNİN BAŞINA (۴) HARFİNİN GELMESİ.....	201
54. MEBNÎ İSİMLER.....	204
55. GAYR-İ MUNSARİF KELİMELE (I).....	208
56. GAYR-İ MUNSARİF KELİMELE (II).....	212
57. GAYR-İ MUNSARİF KELİMELE (III).....	214
58. MAKSÛR VE MANKÛS İSİMLER.....	216
59. CÜMLEDE (۵) VE (۶) OKUNAN YERLER.....	218
60. CİNSİNİ NEFYEDEN (۷).....	221
61. TE ' KÎD.....	224
62. BEDEL.....	227

63. TAACCÜP FİİLLERİ	229
64. MEDİH VE ZEM FİİLLERİ	232
65. MÜNÂDÂ	234
66. KEM-İ İSTİFHÂMIYE VE KEM-İ HABERİYE	237
67. İSİM FİİLLER	239
68. LEYSE'YE BENZEYEN HARFLER	242
69. TAHZİR VE İGRÂ	244
70. İHTİSÂS VE İŞTİGÂL	246
71. LAFZÎ İZÂFET	248
72. SEBEBÎ SIFAT	250
73. MASTARIN AMEL ETMESİ	251
EKLER	253
KAYNAKÇA	256

11. İZÂFET TERKİBİ (İSİM TAMLAMASI)

(الْمُضَافُ وَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ)

Tanımı: Arapçada iki ismin bir araya gelerek oluşturduğu isim tamlamasına izâfet terkibi denir. Bu iki isimden ilkinde **muzâf** (tamlanan), ikincisine ise **muzâfun ileyh** (tamlayan) adı verilmektedir. İzâfet terkibi hakkında bilinmesi gerekenler:

- I. **Muzâf**, harf-i tarif (ال) ve tenvin (ـَ ـِ ـُ) almaz.
- II. **Muzâf**, cümlelerin herhangi bir ögesi (mübteda, haber, fâil, mefûl, mecrûr gibi) görevini üstlenir.
- III. **Muzâfun ileyh**, muzâf'ın aksine cümlede herhangi bir rol üstlenmez.
- IV. **Muzâfun ileyh**, muzâfla ilgili bir kapalılığı giderir.
- V. **Muzâfun ileyh**, daima (kesralıdır) **mecrûrdur**.

مِفْتَاحُ الْبَيْتِ / مُعَلِّمُ الصَّفِّ / كِتَابُ الطَّالِبِ / كِتَابُ الطَّالِبِينَ / أَقْلَامُ الْمُدَرِّسِينَ

Muzâfın cümle içerisindeki kullanımları:

- Mübteda oluşu: سَاعَةُ الْيَدِ جَدِيدَةٌ
- Haber oluşu: مُحَمَّدٌ (ص) رَسُولُ اللَّهِ
- Fâil oluşu: عَاقَبَ شُرْطِيُّ الْمُرُورِ السَّائِقَ
- Mefûlün bih oluşu: أَتَنَاوَلُ طَعَامَ الْفَطُورِ فِي السَّاعَةِ السَّابِعَةِ
- Mecrûr oluşu: سَلَّمْتُ عَلَى مُعَلِّمِ الصَّفِّ

السَّائِقَ	الْمُرُورِ	شُرْطِيُّ	عَاقَبَ
Mefûlün bih (Fetha ile mansûb)	Muzâfun ileyh (Kesra ile mecrûr)	Fâil (muzâf) (Damme ile merfû)	Fil

Not 1: **Muzâfun ileyh**, zamir olarak da gelebilir: مُحَمَّدٌ (ص) رَسُولُ اللَّهِ / مُحَمَّدٌ (ص) رَسُولُهُ

Not 2: İzâfet terkibi, iki isimle olduğu gibi birkaç isimle de olabilir: بَابُ عُرْفَةِ الطِّفْلِ مَعْلَقٌ

التدريب الأول: إملأ الفراغات بالكلمة الصحيحة.

١. حَقِيْبُهُ ثَقِيْبَةٌ. (مُحَمَّدٌ - مُحَمَّدٌ - مُحَمَّدٍ)
٢. الكَعْبَةُ قَبْلُهُ (المُسْلِمُونَ - المُسْلِمَانِ - المُسْلِمِينَ)
٣. نَجَلِسُ فِي عُرْفَةٍ (الْجُلُوسَ - الْجُلُوسِ - الْجُلُوسِ)
٤. كَسَرَ الطِّفْلُ الْمَاءِ. (كَأْسٍ - الْكَأْسِ - كَأْسٍ)
٥. سَافَرَ الصَّفِّ إِلَى قَطْرٍ. (طُلَّابٍ - طُلَّابٍ - الطُّلَّابِ)
٦. نَعِيشُ فِي الْمَدِينَةِ. (مَرْكَزٍ - مَرْكَزٍ - مَرْكَزِ)

التدريب الثاني: حوّل المضاف إليه إلى المثنى و الجمع.

١. دَفَتَرُ الطَّالِبِ جَمِيْلٌ.
المُتَنَّى: الجُمْعُ:
٢. الحِكْمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ.
المُتَنَّى: الجُمْعُ:
٣. أَزْهَارُ الحَدِيْقَةِ مُلَوْنَةٌ.
المُتَنَّى: الجُمْعُ:

التدريب الثالث: حوّل المضاف إليه إلى الضمير كما في المثال.

١. كَلَامُ الْأُسْتَاذَةِ مَفْهُومٌ حَيِّدًا: كَلَامُهَا مَفْهُومٌ حَيِّدًا.

٢. سَلَّمْتُ عَلَى صَاحِبِ الْبَيْتِ:

٣. بَجَلَسْتُ فِي غُرْفَةِ النَّوْمِ:

٤. بَيْتُ الطَّالِبِينَ بَعِيدٌ.

٥. بُيُوتُ الطُّلَابِ قَرِيبَةٌ.

التدريب الرابع: عيّن المضاف و المضاف إليه في الجملة الآتية.

١. زُرْتُ طَبِيبَ الْأَسْنَانِ فِي عِيَادَتِهِ.

٢. سَافَرْتُ إِلَى الْقَاهِرَةِ لِدِرَاسَةِ الْعَرَبِيَّةِ.

٣. لَا يَعْرِفُ أَكْثَرَ النَّاسِ حَقِيقَةَ الْأَزْمَةِ.

٤. الْبَسَ مَلَابِسَ الرِّيَاضَةِ.

٥. يَلْعَبُ الْأَطْفَالُ فِي حَدِيقَةِ الْمَنْزِلِ.

التَّدرِيبُ الخَامِسُ: أَعْرَبْ كَمَا فِي المِثَالِ.

الكَعْبَةُ قِبْلَةُ المُسْلِمِينَ:

الكَعْبَةُ: مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ وَ عِلْمَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ.

قِبْلَةُ: خَبْرٌ مَرْفُوعٌ وَ عِلْمَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ.

المُسْلِمِينَ: مُضَافٌ إِلَيْهِ جَرُّورٌ وَ عِلْمَةٌ جَرِّهِ اليَاءُ.

١. مِصْبَاحُ الشَّارِعِ مُنِيرٌ:

..... مِصْبَاحٌ:

..... الشَّارِعِ:

..... مُنِيرٌ:

٢. أَكَلَ أَحْمَدُ طَعَامَ الفِطْرِ:

..... أَكَلَ:

..... أَحْمَدُ:

..... طَعَامَ:

..... الفِطْرِ: